

برخی تجارب کشورهای غربی در زمینه حقوق کیفری اطفال

ژان فرانسوا رنوسی*

ترجمه: بهزاد رضوی فرد**

مقدمه:

ترجمه پیش رو بخش مقدماتی از کتاب «حقوق کیفری صغار»^(۱) می‌باشد که بنا به اهمیت فزاینده مطالعات تطبیقی مورد توجه مترجم قرار گرفته است. چالشهای موجود بر سر سن بلوغ کیفری، عدم برنامه‌ریزیهای دقیق علمی با گرایش سیاست جنایی حساب شده در جهت توجه به بزهکاری اطفال، کمبود قوانین تخصصی و عدم توجه کارشناسانه به قوانین موجود مربوط به اطفال، همه و همه ضرورت یک بازنگری جدی و عمیق را در روند حقوق کیفری اطفال پدیدار می‌نماید.

از طرفی تداخل مطالعات قانونی مربوط به بزهکاری اطفال با مباحث جرم‌شناسی این شاخه از مطالعات جزایی را که عمده حاصل مطالعات و تحقیقات جرم‌شناسی بالینی می‌باشد،

* - Jean Francois Renucci, Droit pe'nal des mineurs/put/paris/2002

استاد دانشکده حقوق در دانشگاه نیس سوفیا آنتی پولی (Nice Sophia - Antipolis)

** - عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون

بیشتر در معرض کنکاش قرار می‌دهد.^(۱)

لذا بدیهی است یکی از طرق توجه ویژه به چنین شاخه‌ای از حقوق جزا، پژوهشها و مطالعات تطبیقی می‌باشد. این پژوهشها می‌تواند ابزار و عناصر لازم را برای پیش‌بینی سنجیده تحولات حقوقی یعنی آینده‌نگری و آینده سنجی حقوقی فراهم سازد.^(۲) از این رو است که مطالعه تجارب حقوقی برخی کشورهای غربی در زمینه حقوق کیفری صغار، به خصوص می‌تواند ما را در ساماندهی نظام حقوق کیفری اطفال ایرانی یاری برساند.

۱: قوانین کشورهای اروپایی

علی‌رغم پیشرفت سریع و واقعی تفکر اروپایی (تفکر اروپایی واحد) هنوز قوانین ملی کشورهای اروپایی تنوع و متفاوت می‌باشد. راه‌حلهای قانونی، مختص به اطفالی که قربانی جرایم شده‌اند، مشکلات چندانی ایجاد نمی‌کند البته به استثنای آنچه که مربوط است به سقط جنین که هنوز از مباحث روز می‌باشد. به عکس، مقررات جزایی مربوط به صغار از اهمیت بسیاری برخوردار است، آن چنان که تغییر در مقررات جزایی کشورهای اروپایی به منظور هماهنگ کردن آنها موضوع نشستهای مختلف در کشورهای اروپایی است.

۱- حقوق کیفری صغار در آلمان

در کشور آلمان مؤسسات ویژه اطفال به منظور سلامت و آسایش آنها طبق مقررات قانونی مصوب ۱۹۲۲^(۳) و همچنین بنابر قانون اطفال ۱۹۲۳^(۴) ایجاد شده است. مقررات بنیادین مذکور در سالهای ۱۹۴۳ و ۱۹۵۳ دستخوش تغییر شده و به وسیله قوانین مختلف که در برگیرنده موارد گوناگونی است، کامل شده است.

۱- اباچی، مریم، حقوق کیفری اطفال در اسناد سازمان ملل متحد، مجمع علمی فرهنگی مجد، ۱۳۸۰، ص ۱۰.

۲- دکتر آشوری و دکتر نجفی ابرندآبادی، دفاع اجتماعی نوین، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۵، ص ۱۱۴

3- Reichsjugendwohlfahrtsgesetz. jwg

4- Jugendgerichtsgesetz. jgg

مثل قانون مربوط به حمایت اطفال در جامعه و قانون مربوط به انتشارات کتبی که اثر خطرناکی برای رشد اخلاقی اطفال دارد.

قانون مصوب ۱۹۲۲ نه تنها نسبت به اطفال بین سنین ۱۴ و ۱۸ سال قابل اجراست، بلکه نسبت به جوانان بین سنین ۱۸ و ۲۱ سال به محض ارتکاب جرمی که قانون برای آن مجازات تعیین کرده است، قابلیت اجرایی دارد.

بدین منظور یک مؤسسه قضایی مستقل ایجاد شده است، اما در بعضی موارد تابع محاکم کیفری عادی می‌باشد. دادگاههای اطفال یک واحد تخصصی از دادگاههای محلی رسیدگی قضایی^(۱) و دادگاههای ناحیه‌ای است.^(۲) قانون مربوط به سلامت و آسایش اطفال^(۳) مربوط است به اطفالی که از دیدگاه اجتماعی عقب افتاده و با جامعه ناسازگار بوده‌اند یا کسانی که نیازمند مراقبتهای ویژه یا حمایتهای خاص می‌باشند. دادگاههای صالح، دادگاههای سرپرستی صغار است که وابسته به دادگاههای مدنی عادی می‌باشند. یعنی یک پیوستگی تنگاتنگ بین آیین دادرسی کیفری با آیین دادرسی مدنی قابل اجرا نسبت به صغار وجود دارد، به طوری که یک قاضی و یک دستگاه اداری برای تضمین حمایت از صغار دخالت می‌کند.

این اداره برای امور جوانان، مدیریت یک امداد اجتماعی برای اطفال را نزد دادگاهها به عهده دارد.

به موجب قوانین آلمان امکان نگهداری اطفال در بازداشت موقت پیش‌بینی شده است. اما با یک کیفیت استثنایی بدین معنی که در یک مؤسسه تربیتی - مراقبتی یا به صورت کنترل قضایی توأم با آزادی مورد حمایت قرار می‌گیرند.

سرویس امداد اجتماعی (مددکاران اجتماعی) جهت ملاحظه و بررسی اطفال اقدام به تهیه پرونده شخصیتی می‌نمایند که به دنبال آن در اختیار مقام قضایی قرار می‌گیرد.

1- Amtsgericht

2- Landgericht

3- J.G.G

در جریان رسیدگی به اتهام به اطفال، وکلای دادگستری نقش مهمی را ایفا نمی‌کنند و تحقیقات توسط دادستان دولتی^(۱) هدایت می‌شود. اما تصمیم مربوط به سلب آزادی توسط قاضی تحقیق^(۲) اتخاذ می‌شود.

جلسه دادگاه و تشریفات رسیدگی جز در مواردی که آیین دادرسی تسهیل‌کننده اجرا می‌شود، اختصاری نمی‌باشد.

در این فروض تضمینات اساسی مانند حقوق مربوط به کتمان یا وجود امارات بی‌گناهی (براثت) یا حقوق دفاعی قابل اجراست. به عکس، هنگام محاکمه بعد از یک اتهام قطعی و قانونی، رعایت تشریفات رسیدگی دارای اهمیت است.

اما در تمام فروض فوق انتشار گزارش دادگاه از محدودیت برخوردار است. قضات دادگاههای آلمان می‌توانند در مورد صغار تصمیمات مختلفی را اتخاذ نمایند. تصمیمات مذکور ممکن است تربیتی (مددکاری تربیتی، تربیت تحت نظر یک مؤسسه) و اصلاحی (اخذ تعهدات خاص، بازداشت کوتاه مدت) و کیفری (کیفری سالب آزادی) باشد.

۲- حقوق کیفری اطفال در انگلستان:

حقوق انگلستان مؤسسات خاصی را برای اطفال در نظر گرفته، بویژه مؤسسه‌ای برای جوانان بزهکار که عبارتند از: ۱- زندان برای پسران بین سنین ۱۴ و ۲۱ سال و دختران سنین ۱۵ و ۲۱ سال، جایی که برای اصلاح و سازگار کردن آنها تلاش به عمل می‌آید. ۲- مراکزی برای مداوای جوانان تازه بالغ که دارای مشکلات رفتاری می‌باشند. ۳- واحدهای امنیتی مستقل محلی که برای معالجه و اصلاح بزهکار و نه برای تنبیه آنها منظور شده است. ۴- بالاخره مراکزی که جوانان بزهکار قبل از محاکمه در آنجا بازداشت می‌شوند.

تصمیم به تعقیب بزهکاران توسط پلیس یا سرویس (تشکیلات) تعقیب سلطنتی^(۳)

1- Herr des Verfahrens

2- Ermittlung srichter

3- Crown Prosecution service

اتخاذ می‌شود. دادگاههای اطفال^(۱) در رسیدگی به جرایم آنها نقش مهمی را ایفا می‌کنند. اما اگر طفل مرتکب جنایت مهمی بشود یا جرمی را به اتفاق بزرگسالی مرتکب گردد، دادگاه بزرگسالان برای رسیدگی صالح است.

امکان بازداشت موقت طفل وجود دارد، اما جوانان بزهکار ممکن است تحت مراقبت (با قید ضمانت) آزاد شوند.

روش مراقبت از بزهکاران به گونه‌ی مضاعف اعمال می‌گردد:

۱- تحقیق اجتماعی

۲- تقاضای تهیه گزارش از مدرسه جوان بزهکار، توسط قاضی

تحقیقات مقدماتی توسط پلیس و جریان تعقیب توسط افسر انجام می‌شود، اما در عین حال در این مورد مقررات خاصی برای اطفال وجود ندارد.

تشریفات مربوط به محاکمه، اختصاری نیست، مع‌ذالک اگر صورت جلسه دادگاه قابل گزارش باشد، هویت جوان بزهکار نباید فاش شود. برای جوانان بزهکار تدابیر تأدیبی قابل تصور نیست و مجازاتهای آنها معمولاً خاص می‌باشد. مانند جزای نقدی که توسط والدین پرداخت می‌شود.

«دستور مراقبت از بزهکار» یا دستور نگهداری او تحت نظر سرویسهای اجتماعی یا مجازات حبس ویژه حقوق کیفری صغار در انگلستان به موجب مقررات خاص با عنوان «رفتار اصلاحی بینابینی»^(۲) که در سال ۱۹۶۹ به وجود آمده است متمایز می‌شود.^(۳)

اطفال به لحاظ درجه خطرناکی و موقعیت خانوادگی آنها و همچنین نیازهای تربیتی ویژه به طور اساسی موضوع آزمایشات زیادی قرار می‌گیرند «رفتار اصلاحی بینابینی» یک نوع معالجه رفتاری به منظور تقویت عزم و اراده جوانان برای پیشگیری از تکرار جرم محسوب می‌شود این تلاشهای مهم جهت برگرداندن بزهکار به مدرسه یا به

1- Juvenile Court

2- Intermediate treatment

3- Children and young persons Act 1969

سرکار، در بهترین شرایط ممکن صورت گرفته است.

معمولاً رفتار اصلاحی بینابینی، مدت دوازده هفته به طول می‌انجامد و بعد از این مدت قاضی رأی خود را مبنی بر «بعد از مراقبت» به مورد اجرا می‌گذارد. رفتار اصلاحی بینابینی از چهار بخش تشکیل شده است:

- ۱- معالجات اصلاحی به منظور تغییر رفتار طفل؛ ۲- آموزش اجتماعی؛ ۳- آموزش شغلی و حرفه‌ای؛ ۴- سرگرمی و تفریحات
- ۳- حقوق کیفری اطفال در بلژیک

در بلژیک از زمان تغییر دولت در سال ۱۹۸۰، در قانون ۸ اوت ۱۹۸۸ قوانین کیفری اطفال دستخوش تغییرات مهمی شده است. از این تاریخ به بعد، هر ناحیه به صلاحدید خود در مورد حمایت از جوانان می‌تواند مقرراتی وضع کند، به استثنای مقررات مربوط به حقوق مدنی در مورد احوال شخصی اطفال، و همچنین در مورد خانواده و سازمان قضایی و تعیین میزان مجازات برای یک جوان بزهکار.

ایالت فلاماند (جنوب هلند، شمال شرقی ایالت دونکرک فرانسه) قوانین قابل اجرا در مورد اطفال را با حساسیت تغییر داده است. تصویب نامه قانونی ۲۷ ژوئن ۱۹۸۵ که با تصویب نامه قانونی مارس ۱۹۹۰ تغییر یافته، سعی دارد، مقررات اجباری را که به وسیله دادگاههای اطفال تحمیل شده، در جهت تسهیل کمکهایی که به طور داوطلبانه پذیرفته شده است، در حاشیه قرار دهد. و از این دیدگاه نقش «کمیته مراقبت از جوانان»^(۱) جای خود را به «کمیته حمایت از جوانان» داده است که البته در این بین «کمیسیون میانجیگری» اولویت دارد. نهایتاً اولویت به نظریه «وضعیت تربیت احتمالی» داده شده است. مضافاً هنگامی که دادگاه جوانان می‌تواند دخالت نماید از اختیارات وسیعی برخوردار است، مخصوصاً برقراری ارتباط با والدین اطفال، به منظور ارائه رهنمودهای تربیتی، کمک به خانواده، کار نزد یک مؤسسه با شخص قابل اعتماد و

معاینه کردن خانواده. ایالت فرانسوی زبان (والونی) علی‌رغم ابتکار بسیار جالب، یک سیستم حمایتی خاص جوانان را عیناً به وجود نیاورده است. به همین دلیل است که در والونی^(۱) قانون مصوب ۱۹۶۵ همچنان قابل اجراست. دادگاه جوانان بزهکار می‌تواند تدابیر متنوعی را به همان اندازه که در مورد والدین آنها اتخاذ می‌نماید، در مورد اطفال مورد حکم قرار دهد. اما تصمیماتی که در مورد اطفال می‌توان اتخاذ کرد عبارتند از:

- ۱- سرزنش و توبیخ
 - ۲- مراقبت به وسیله کمیته حمایت از جوانان
 - ۳- کار نزد یک شخص قابل اعتماد یا یک مؤسسه خصوصی یا عمومی
 - ۴- قرار دادن اطفال بزهکار در اختیار دولت
 - ۵- تغییر اقدام، هنگامی که به دلیل وضعیت روحی طفل، اقامت در یک مؤسسه روان پزشکی ضروری به نظر می‌رسد.
- سرانجام در صورتی که نتوان طفل را نزد یک شخص حقیقی یا یک مؤسسه مراقبت کرد می‌توان به مدت حداکثر ۱۵ روزه به صورت موقت در یک بازداشتگاه نگهداری کرد. دادگاه جوانان تصمیمی را که متناسب بداند با اختیار مطلق اتخاذ می‌نماید. قانون مصوب ۱۹۶۵ اصل غیر قابل انتساب بودن جرم به اطفال بزهکار را تأیید کرده است اما اگر این اصل نسبت به جوانان زیر ۱۶ سال بدون قید و شرط قابل اعمال است، برای دیگران استثنایی در بردارد.
- از طرفی دادگاه جوانان می‌تواند به نفع دادگاههای عام از خود سلب صلاحیت کند، و آن در صورتی است که دادگاه جوانان چنین استنباط کند که تصمیماتی که می‌تواند اتخاذ کند، غیرمکفی است. از دیگر سو، در مورد تخلفات مربوط به مقررات حمل و نقل زمینی و جرایم مربوطه، دادگاه عام صلاحیت رسیدگی دارد.

۴- حقوق کیفری اطفال در اسپانیا

قانون مصوب ۱۹۴۸ لازم‌الاجراست، اما الغای این قانون موضوع بحث روز است، زیرا بسیاری از مقررات، هم از لحاظ مفهوم و هم از لحاظ منطوق با قانون اساسی تطبیق نمی‌کند.

قطعاً قوانین بسیاری برای روزآمد کردن حقوق کیفری اطفال به وجود آمده (مثل قانون اول ژوئیه ۱۹۸۵ که دادگاههای اطفال جدیدی به وجود آورده است؛ و قانون اول نوامبر ۱۹۸۷ که دست به یک قضازدایی مسلم زده است.) اما یک دگرگونی کامل مقررات مربوط به جوانان و اطفال بزهکار مورد توجه است. به منظور انطباق قوانین اطفال با اصول جدید قانون اساسی، از تاریخ تصویب قانون ۱۹۸۵، دادگاههای اطفال تحت مسؤلیت قضات عام قرار گرفته که در قوه قضائیه دارای تخصص در ارتباط با مسائل صغار می‌باشند. یک قاضی اسپانیایی نمی‌تواند به مسائل صغار رسیدگی کند، مگر این که دارای یک سال سابقه و ۶ ماه کارآموزی در این زمینه باشد. در خلال نقطه نظرات بحث‌انگیز در مورد رسیدگی به جرایم صغار در اسپانیا، به کرات در مورد فقدان یک رویه قضایی واحد سخن رانده شده است. هر دادگاه تمایل داشته که رویه خاص خود را در رسیدگی به جرایم اطفال تعیین نماید. مضافاً نفس دفاع سبب شکل‌گیری مباحثات غالباً جذاب می‌شود که وابسته به ویژگی پدر سالارانه دادگاههای اطفال است. حداقل یک تحوّل در افزایش نقش دفاع، به نظر ضروری است. اصل عدم مسؤلیت کیفری اطفال تا ۱۶ سال تأیید شده است. بنابراین دادگاههای اختصاصی نمی‌توانند آنها را محکوم به مجازات کنند و تنها قضات می‌توانند تدابیر مربوط به تأدیب بزهکار را اتخاذ نمایند که برخی اوقات بسیار جدی می‌باشد. این تصمیمات عبارتند از:

۱- سرزنش و ملامت بزهکار

۲- محدودیت حقوق فردی (آزادی توأم با مراقبت و کار در خانواده)

۳- حبس (باز، نیمه‌باز، یا بسته)

حقوق صغار در اسپانیا بیش از پیش قابلیت نفوذپذیری اندیشه‌های جدید مربوط به

اصلاح و مداوای بزهکار را دارد.

در نهایت باید توجه کنیم، اگرچه دادگاههای اطفال در صلاحیت دولت مرکزی است اما ایالت‌های خودمختار می‌توانند ابتکارات مورد نظر را در این زمینه به عمل آورند. از جمله در ۱۳ ژوئن ۱۹۸۵، ایالت کاتولونی^(۱) قانونی را در مورد اجرای تصمیمات تربیتی - پرورشی تصویب کرد.

۵- حقوق کیفری صغار در پرتغال

قانون حمایت از اطفال، مصوب ۲۷ مه ۱۹۱۱ دادگاههای اطفال را ایجاد کرد. این قانون محکومیت جزایی صغار تا سن ۱۶ سال را ممنوع اعلام کرد. به موجب قانون مذکور فقط می‌توان نسبت به صغار تصمیماتی جهت «اصلاح و تأدیب» آنها اتخاذ کرد. مقررات مذکور ضرورتاً دارای ویژگی پیشگیرانه هستند.

این تدابیر اصلاحی نه تنها نسبت به اطفالی که مرتکب جرمی شده‌اند اعمال می‌شوند، بلکه نسبت به اطفالی که در معرض خطر بزهکاری می‌باشند، نیز قابل اعمال است. مانند بیکاری، گدایی، ولگردی و غیره.

این اصول راهبردی به وسیله اصلاحات بعدی مخصوصاً تصویب‌نامه حکومتی شماره ۴۴۸۸۸ مورخه ۲۰ آوریل ۱۹۶۲ تجدیدنظر شده در سال ۱۹۶۷ و همچنین تصویب‌نامه قانونی شماره ۳۱۴/۷۸ مورخه ۲۷ اکتبر ۱۹۷۸ که اکنون لازم‌الاجراست، دستخوش تغییر شده است.

طبق ماده ۱۹ قانون جزا، صغار کمتر از ۱۶ سال از لحاظ جزایی فاقد مسئولیت می‌باشند و طبق ماده ۲ تصویب‌نامه قانونی شماره ۳۱۴/۷۸ دادگاهها می‌توانند نسبت به آنها تدابیر حمایتی مربوط به قیمومت، تدابیر کمکی و تدابیر تربیتی را اعمال نماید.

در غیاب دادگاههای اختصاصی اطفال، دادگاههای عام برای رسیدگی به جرایم اطفال صالح می‌باشند. نسبت به جرایم ارتكابی توسط صغار کمتر از ۱۲ سال «کمیسیون

حمایتی» که یک نهاد اداری وابسته به وزارت دادگستری است صلاحیت رسیدگی دارد. این کمیسیونها می‌توانند همان تصمیماتی را که دادگاههای اطفال اتخاذ می‌کنند، اتخاذ نمایند، اما والدین (یا کسانی که رسماً اختیار پدر و مادری دارند) باید نسبت به این موضوع موافقت خود را اعلام نمایند.

تعلیمات حرفه‌ای صغار در تصویب نامه قانونی شماره ۳۱۴/۷۸ پذیرفته شده است. قاضی می‌تواند تحقیقات متعدد برای کشف حقیقت به عمل آورد، در حالی که سعی در شناخت بهتر شخصیت بزهکار می‌نماید. بازداشت موقت یک طفل غیر ممکن است. در عین حال اگر پلیس جنایت ارتكابی صغیر را کشف کند، می‌تواند تا زمان معرفی طفل به قاضی او را در اداره پلیس با در یک مؤسسه حمایتی نگهداری نماید.^(۱)

قاضی می‌تواند طفل را به خانراده‌اش تحویل دهد یا او را در یک مؤسسه حمایتی به کار گمارد و تحت نظر قرار دهد. مراقبت از طفل توسط سرویسهای مخصوصی انجام می‌شود.^(۲)

مراقبت از صغیر، در صورتی که در یک مؤسسه حمایتی به کار گمارده شده باشد، اجباری است. رأی دادگاه در مورد صغار اجرا نمی‌شود، مگر این که قاضی به کار گماردن طفل را در یک مؤسسه حمایتی مدنظر قرار دهد. طبق ماده ۶۱، علاوه بر صغیر، از والدین او یا حافظین او و همچنین افرادی که حضور آنها ضروری است دعوت به عمل می‌آید. محاکمه به طور غیر علنی برگزار می‌شود و دخالت وکیل دعاوی نیز ممکن نمی‌باشد.

تصمیمات اتخاذ شده به صورت تدابیر ویژه در مورد صغار، توسط والدین آنها یا کسی که قانوناً نگهدارنده آنها هستند و همچنین توسط دادسرا قابل پژوهش‌خواهی است.^(۳) در مرحله پژوهش‌خواهی حضور یک وکیل پذیرفته شده است.^(۴) و دادگاه صغار

۱- ماده ۲۹

۲- ماده ۵۶

۳- ماده ۶۵

۴- ماده ۴۱

می‌تواند در مورد آنها تدابیر مختلفی در نظر بگیرد:

۱- سرزنش بزهکار.

۲- تحویل به والدین یا قیم یا نگهدارنده طفل

۳- آزادی توأم با مراقبت

و سرانجام پیشه گرفتن برخی رفتارها یا انجام برخی تکالیف مانند:

و اداری کردن طفل به عذر خواهی از بزه‌دیده

محکومیت به انجام کارهای عام‌المنفعه و جبران خسارت

تدابیری نیز در مورد کار پیش‌بینی شده است که ممکن است در یک خانواده او را

بپذیرند یا نزد یک شخص حقیقی یا مؤسسه‌ای به کار مشغول شود.

جوانان بین سنین ۱۶ و ۲۱ ساله اصولاً دارای مسئولیت کیفری هستند و در مورد

جرایم آنها دادگاههایی رسیدگی می‌کنند که جرایم بزرگسالان را مورد رسیدگی قرار

می‌دهند، ولو این‌که از اول ژانویه ۱۹۸۴ محاکمه آنها تحت رژیم خاصی قرار

گرفته است.^(۱)

در مورد صغار تا ۱۶ ساله محکومیت جزایی زیر دو سال قابل اعمال است، اما برای

صغار بالاتر از شانزده سال همان محکومیت‌هایی در نظر گرفته می‌شود که برای

بزرگسالان مقرر است.

۶- حقوق کیفری صغار در ایتالیا

در ایتالیا مؤسسات ویژه‌ای اعم از قضایی و اداری برای صغار وجود دارد.

دادگاههای صغار مرکب است از دو قاضی حرفه‌ای و دو عضو علی‌البدل که

متخصص در علوم انسانی می‌باشند. در خلال تحقیقات جهت محاکمه طفل، قاضی

می‌تواند طفل بزهکار را موقتاً بازداشت نماید. اما این امر موضوع مقررات سختی است

که جز در مورد ارتکاب جرایم سنگین قابل اعمال نیست. صغیر از بدو محاکمه تحت

۱- طبق تصویب‌نامه قانونی شماره ۱۰۴/۸۳ مورخ ۲۳ سپتامبر ۱۹۸۳

تکفل سرویسهای اجتماعی وزارت دادگستری یا واحدهای اجتماعی محلی قرار گرفته، همچنین تدابیر مراقبتی نیز مورد حکم قرار خواهد گرفت.

اهمیت پرونده شخصیت آن چنان است که دادگاه قانون اساسی تأکید می نماید که هدف از رسیدگی، بازپذیری اجتماعی صغیر می باشد. به گونه ای که اجرای این هدف مانع از این است که دولت بتواند صغیر را محکوم به مجازات نماید.

وکلائی دعاوی که در محاکمه اطفال بزهکار دخالت می کنند باید در این امر دارای تخصص باشند. همچنین تحقیقات راجع به پرونده توسط دادرسی که در این امر دارای تخصص است پیگیری می شود.

آیین دادرسی نیز واجد اهمیت است و صغار از تضمینات آیین دادرسی برخوردارند. حضور صغار در جلسه دادرسی اجباری نیست و قاضی در جهت منافع صغیر اتخاذ تصمیم می نماید.

صغار زیر ۱۴ سال از نظر کیفری فاقد مسئولیت هستند، محکومیت صغار به استثنای بازداشت موقت، تماماً ویژه صغار است و قاضی در این خصوص انتخابهای مختلف دارد از جمله: الزام به تحت نظر بودن طفل در اقامتگاه والدین یا یک گروه مورد پذیرش.

۷- حقوق کیفری صغار در سوئیس

قوانین سوئیس در مورد صغار بزهکار مندرج در قانون جزا، به موجب قانون فدرال مورخ ۱۸ مارس ۱۹۷۱ اصلاحی اول ژانویه ۱۹۷۴، به مورد اجرا گذاشته شده است. هدف نهایی از مقررات مذکور در بادی امر تربیتی و حتی درمانی است.

به همین دلیل است که مقررات عمومی قانون جزا در خصوص بزرگسالان نسبت به صغار قابل اعمال نیست، مگر این که با اهداف حقوق جزای صغار سازگار باشد.^(۱)

با این حال سازمانهای قضایی و آیین دادرسی مربوط به صغار در هر کاتون

مخصوص به خود می‌باشد. حضور قاضی متخصص در جرایم صغار یک امر مشترک در قوانین کاتونها می‌باشد.

حقوق جزا در سوئیس دارای سه بخش مجزا می‌باشد.

اولاً صغاری که نیاز به مراقبت تربیتی ویژه دارند.^(۱)

این قبیل صغار به عنوان اطفال «بسیار مشکل و سخت» «ترک شده»، «در معرض خطر جدی» مخصوصاً تباه شده یا این که «بسیار خطرناک» تلقی شده‌اند.

ثانیاً صغاری که نیاز به یک درمان ویژه دارند.^(۲)

این صغار، صغاری هستند که از بیماریهای روانی یا ناتوانی ذهنی، کوری یا اختلال در قوای شنوایی و ناطقه یا صرع یا اعتیاد به الکل یا مواد مخدر یا ناراحتیهای ناشی از عقب افتادگی از رشد فکری و روحی رنج می‌برند.

ثالثاً: صغاری که نیاز به تدابیر بسیار متنوع و معالجات ویژه ندارند.^(۳)

تدابیر قابل اجرا برای صغار بسیار متنوع می‌باشد و تدابیر تربیتی بر خلاف مجازاتها به واسطه مدت نامعین شان متمایز می‌شوند.

با توجه به سن صغیر ضمانت اجراها متفاوتند.

در وهله اول، اگر سن طفل بین ۷ تا ۱۴ سال باشد تدابیر مذکور عبارتند از: حمایت تربیتی، کار در خانواده، کار در مکانهای تربیتی^(۴) و مجازاتها عبارتند از: مؤاخذه و توبیخ، الزام به کار، توقف تحصیل (یا احکام تحصیلی)، ترک مراقبت نسبت به تنبیه والدین.^(۵)

از سوی دیگر، اگر فرد نوجوان بین سنین ۱۵ و ۱۷ سال باشد تدابیر تربیتی متخذه در مورد آنها ممکن است حمایتهای تربیتی باشد (که ممکن است همراه با جریمه یا زندان

۱- مواد ۸۴ و ۹۱ قانون جزا

۲- مواد ۸۵ و ۹۵ قانون جزای سوئیس

۳- مواد ۸۷ و ۹۵ قانون جزایی سوئیس

۴- طبق ماده ۸۴ قانون جزا

۵- ماده ۸۷ قانون جزا

باشد)، کار خانوادگی یا کار در مراکز تربیتی، انتقال به مراکز درمانی یا مؤسسات اصلاحی^(۱) در حالی که مجازاتها عبارتند از مؤاخذه، کار اجباری، جریمه و زندان.^(۲)

۸- حقوق کیفری صغار در یونان

از تاریخ ۵ دسامبر ۱۹۳۹ به موجب تصویب نامه قانونی شماره ۲۱۳۵، آیین دادرسی ویژه‌یی در مورد جوانان بزهکار به اجرا گذاشته شده و مؤسسات تخصصی در این زمینه وجود دارند. هدف اساسی از تحقیقات مقدماتی در مورد دعاوی صغار بزهکار شناخت بیشتر آنها می‌باشد. این بازرسی به یک قاضی دادگاه اطفال تفویض شده است.

تحقیقات اجتماعی در مورد صغار بزهکار اجباری است. و مؤسسات و گروه‌های حامی صغار نقش مهمی در همکاری تنگاتنگ با دستگاه‌های قضایی ویژه صغار ایفا می‌کنند. در خلال تحقیقات، آزمایش‌های پزشکی از صغیر اختیاری است. توقیف احتیاطی نیز امکان‌پذیر است. اما در صورتی که صغیر کمتر از ۱۵ سال داشته باشد، بازداشت او باید در یک مؤسسه تربیتی به عمل آید. و اگر بیش از ۱۵ سال داشته باشد در یک مؤسسه مربوط به اداره زندانها بازداشت می‌شود. دستگاه قضایی صالح برای رسیدگی و قضاوت دعاوی مربوط به صغار، دادگاه اطفال است که با یک قاضی واحد تشکیل می‌شود. یا دادگاهی که قضاوت به شکل یک «هیأت عمومی» و متشکل از یک قاضی صغار و دو قاضی دادگاه است.

همچنین دادگاه پژوهشی (استیناف) صلاحیت رسیدگی به امور صغار را دارد. جلسه دادرسی موضوع یک آگهی کاملاً محدود می‌باشد. قاضی دادگاه دارای اختیارات گسترده‌ای در باب کیفرهاست که عبارتند از:

۱- تدابیر تربیتی در فضای باز همراه با سرزنش و مؤاخذه

۲- تحت مراقبت قیم یا والدین قرار دادن صغیر

۳- تحت مراقبت مؤسسات حمایتی قرار دادن

۱- مواد ۹۱ و ۹۳ قانون جزای سوئیس

۲- ماده ۹۵ همان قانون

۴- تدابیر تربیتی در فضای بسته

۵- کار در یک مؤسسه تربیتی و ایجاد یک حالت پشیمانی تربیتی در مؤسسات مربوط به زندانها، نه تنها برای جرایم ارتكابی بلکه برای حالات خطرناکی که بیانگر چنین رفتارهایی باشد و سرانجام مجازاتهای سنتی.

۹- حقوق کیفری صغار در هلند:

در کشور هلند طفل کمتر از ۱۲ سال قابل تعقیب و محکومیت نمی باشد. جوانان بزهکار مظنون به ارتكاب جنحه‌های مهم تحت سیطره قانون مربوط به اطفال بزهکار قرار می گیرند. دادستان سلطنتی می تواند به کارگماردن طفل راز دادگاه بخواهد. این درخواست به واسطه وجود خطر تکرار جرم یا فقدان تضمین معرفی مجدد طفل توجیه می شود.

مجازاتها شامل توبیخ، جریمه، بازداشت، یک مجازات تأدیبی و یک کار عام‌المنفعه می باشد. بازداشت حداقل تا ۴ ساعت و حداکثر تا ۱۴ روز به طول می انجامد. مجازات تأدیبی حداقل یک ماه و حداکثر تا ۶ ماه ادامه می یابد. در هنگامی که قاضی تشخیص می دهد که جوان بزهکار نیاز به کمک یا معالجه دارد، می تواند در این خصوص دستور لازم را صادر نماید.

در این باره سه نوع دستور وجود دارد:

دستور به مراقبت، دستور به پرستاری و مواظبت و به کارگماردن در یک مرکز معالجه خصوصی.

۱۰- حقوق کیفری صغار از منظر سوسیالیستها

کشورهای اروپایی شرقی موضوع تحول سیاسی مهمی قرار گرفته اند که در میان مدت سبب اصلاحات قضایی بویژه در قلمرو حقوق کیفری صغار شده است. بدون شک قوانین جزایی آنها در این دگرگونی، متأثر از نتایج جدید به دست آمده در حقوق جزای غرب است.

در لهستان حمایت از جوانان توسط دادگاه خانواده تضمین می شود. این دادگاه از

قضات متخصص تشکیل شده است و تمامی امور مربوط به صغار در صلاحیت این دادگاه می‌باشد. قاضی دادگاه خانواده تحقیقات را هدایت و مسئول اجرای حکم در مورد پرونده مطروحه می‌باشد. همچنین در مورد چگونگی اجرا نیز یک بررسی کلی به عمل می‌آورد.

با توجه به شدت و درجه جرم ارتكابی و همچنین شخصیت جوان بزهکار قاضی دادگاه خانواده دادرسی متناسبی را اتخاذ می‌نماید و از جمله: روشهای قیمومیتی و تربیتی (اجرای مقررات آیین دادرسی مدنی)، روش تنبیهی و روش کیفری بازداشت موقت صغیر بزهکار در بازداشتگاه ممکن نیست، اما قاضی می‌تواند با استمداد از تدابیر موقت مثل تحویل کنترل شده بزهکار به سازمان جوانان، در یک مؤسسه یا سپردن به یک شخص قابل اعتماد استفاده نماید.

حتی به کارگماردن بزهکار در یک مؤسسه مربوط به صغار یا در یک خانواده که بزهکار را پذیرفته باشند نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در مورد صغار بزهکار روشهای مختلفی مورد توجه می‌باشد از جمله:

۱- مراقبت در محیط طبیعی؛ ۲- تحقیقات اجتماعی؛ ۳- معاینات قضایی به

هنگام دادرسی

در این زمینه پرونده شخصیتی بزهکار نیز دارای اهمیت زیادی است.

حقوق جزای لهستان در مورد صغار آزادی توأم با مراقبت را پذیرفته است.

دادگاه در مورد بزهکار می‌تواند رأی بر محکومیتهای تربیتی مختلفی مانند سرزنش کردن، الزامهای خاص به عهده صغیرگذاران، معذرت خواهی کردن از بزه دیده و انجام کار، صادر نماید. یا محکومیتهای جنحه‌ای مثل کار کردن در یک مؤسسه بازپروری و همچنین استثناء مجازاتی که برای بزرگسالان مقرر است.

در مجارستان^(۱) هدف اصلی از رسیدگیهای قضایی صغار تربیت آنها می‌باشد، در

واقع تدابیر تربیت اجتماعی بزهکار بر ضمانت اجراهای کیفری مقدم می‌باشد. صغاری که به مرحله تمیز نرسیده‌اند فاقد مسؤولیت کیفری هستند، اما ممکن است آنها را تحت تدابیر حمایتی و تربیتی قرار داد. در عوض، صغاری که به مرحله تمیز رسیده‌اند ممکن است به یکی از مجازاتهای زیر محکوم شوند:

۱- ملامت کردن؛ ۲- مورد آزمایش قرار دادن؛ ۳- آموزشهای تأدیبی و بازداشتگاه مجازات اعدام، زندان و جریمه نقدی در مورد بزهکاران اعمال نمی‌شود. شدیدترین ضمانت اجرای کیفری قابل اجرا نسبت به یک طفل بزهکار سلب آزادی به مدت حداکثر ۱۵ سال می‌باشد.

II: قوانین آمریکای شمالی

در کشورهای آمریکایی بویژه در ایالات متحده و کانادا تجربیات ارزشمندی در باب حقوق کیفری صغار پشت سر گذاشته شده است.

۱- جرایم ارتكابی علیه صغار

در ایالات متحده قوانین لیبرال راجع به سقط جنین در حال حاضر موضوع یک بحث مجادله‌انگیز است. به گونه‌ای که حتی زمینه‌های بازشناسی ریشه‌های مسأله را تباه می‌سازد. قوانین کانادایی در مورد سقط جنین اصل ممنوعیت این عمل را اعلام می‌نماید. اما استثنائاتی را هم نسبت به این اصل به واسطه عنوان مشهور «مقررات تبرئه کننده»^(۱) می‌پذیرد. این در حالی است که سقط جنین درمانی، هنگامی که ادامه بارداری احتمالاً حیات یا سلامتی زن را به خطر بیاندازد، تجویز شده است.

۲- جرایم ارتكابی صغار

قانونگذاری آمریکای شمالی مورد سؤالات زیادی واقع شده است.

اگر همواره بر ضرورت پیشگیری تأکید می‌شود، اندیشه مجازات از این پس صراحتاً رد نمی‌شود، پدیده قضازدایی^(۱) به طور گسترده مورد اعتراض واقع شده و اصلاحات مهم به نقطه پایان خود رسیده‌اند.

حقوق صغار در ایالت کبک ابتکاری است. و قانون جدید در مورد جوانان بزهکار فقط جرایم اصلی فدرال را در برمی‌گیرد. در عوض، جرایم اصلی ایالتی تحت سیطره قانون مربوط به تعقیب اختصاری - که در شرف الغاء قرار دارد - می‌باشد.

قانون مربوط به جوانان متخلف تدابیر دوگانه قضایی و اداری را توصیه می‌نماید. بخصوص گفته می‌شود، پس از مداخله پلیس، اما قبل از رسیدگی قضایی، جوانان بزهکار به سمت برنامه‌های مربوط به تدابیر جایگزین بویژه پرداخت مقداری پول به قربانی جرم یا به یک تشکیلات، انجام کار رایگان به نفع بزه‌دیده یا اجتماع، شرکت در یک فعالیت مربوط به تربیت و پیشرفت فعالیت‌های اجتماعی هدایت می‌شوند.

اگر علیه جوان بزهکار فقط طرح دعوا شده باشد و هنوز محکوم نشده باشد، دادگاه مانند وقتی که اگر متقاعد شده باشد که افعال وی، او را از اتهام تبرئه می‌کنند، نباید وی را به عنوان مجرم (محکوم) اعلام نماید.

در غیر این صورت باید دادرسی به گونه‌ای ظریف بوده و نتایج متفاوت همچنین پیش‌بینی شوند. (مثل آزادی، جریمه، پرداخت غرامت، ممنوعیت و بازداشت کردن) در ایالات متحده جایی که خصوصاً پدیده‌های مجرمانه نگران‌کننده هستند، پلیس یک رکن اصلی واکنش در مبارزه علیه بزهکاری جوانان را تشکیل می‌دهد.

بعلاوه، بسیاری از ادارات پلیس با یک میزان اهمیت به وسیله واحدهای تخصصی تجهیز شده‌اند. در این امر اولویت با واحد تشخیص هویت (شناسایی)، بازداشت و دور نگهداشتن فرد از تکرار کنندگان جرم است. گرایش راه‌حل «منبع عبور و مرور» به سمت همگانی شدن است. و اکثریت بسیار زیادی از شهردارها فقط به جنبه سودمند نتایج این

گونه تدابیر توجه می‌کنند. در این باره واکنش دستگاه قضایی مهم است: بیش از $\frac{۲}{۳}$ صغار بازداشت شده توسط پلیس به والدینشان ارجاع داده شده‌اند. دادگاههای اطفال تقریباً ۴۰۰۰ پرونده را در روز در این مورد بررسی می‌کنند.

همچنین برنامه‌های مختلفی راجع به «جوانان در معرض خطر» اجرا می‌شود. اداره پیشگیری از بزهکاری اطفال، وابسته به دادگستری تمامی ابتکارات (وراههای جدید) پیشگیری از بزهکاری و معالجه اطفال را گردآوری می‌نماید. این اداره در جهت تلاش برای تثبیت بهتر وضعیت صغار مبادرت به پیشنهاد یک همراهی (نزدیکی) کلی می‌نماید تا واکنشهای تک روانه پلیسی یا قضایی کنار گذاشته شوند.

چنین نوآوری‌هایی با هدف مؤثر واقع شدن، موجب تشریک مساعی خانواده‌ها، ادارات حکومتی و بخشهای خصوصی می‌شود.

سخن پایانی

حمایت از جوانان و نوجوانان امروزه یک مشغله ذهنی بزرگ است و طبیعی است ابتکارات متفاوتی که در این خصوص ممکن است در مورد مسائل بزهکاری اطفال صورت گیرد باید شجاعانه باشد. در وضعیت کنونی کشورهای بسیاری بویژه در اروپا در آستانه اصلاح قوانین مربوط به حقوق کیفری صغار هستند. تأثیر قوانین مربوطه به صورت بین‌المللی توافقات بسیار مهمی را زیر چتر حمایتی سازمان ملل متحد و شورای اروپا به دنبال داشته که یکی از این موارد در واقع هماهنگی منسجم بین قانونگذاران ملی است.

هماهنگ سازی نظام کیفری صغار در میان جامعه اروپایی به دلیل تشابهات اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی کار چندان مشکلی نیست اما همین مسأله در صحنه بین‌المللی می‌تواند با امّاها و اگرهای زیادی همراه باشد.

به هر ترتیب در انداختن طرحی نو در این خصوص بین کشورهای اسلامی به عنوان گام اول به سوی حقوق کیفری تطبیقی صغار، امری بسیار حساس است. کشورهای اسلامی نیز می‌توانند با توجه به اشتراک اصول دینی و با تمسک به ابزار اجتهاد و تکیه بر فقه پویا، مشکلات حقوق کیفری صغار را بررسی و پس از هماهنگی و شیه‌سازی قوانین در عرصه بین‌المللی باقوت بیشتری ظاهر شوند. از این رو به نظر می‌رسد با توجه به مجموعه مباحث مطروحه، قانونگذار جمهوری اسلامی ایران باید توان بیشتری را در عرصه حقوق کیفری صغار مصروف دارد.